

**Consilierea educațională a familiilor cu
preșcolari**
**Educational counseling for families young
childrens**

**Natalia Carabet,
doctor în pedagogie, conferențiar
universitar, Catedra de
pedagogie preșcolară, educație fizică și
dans,
Facultatea de Științe ale Educației și
Informatică, UPS „Ion Creangă”,
Chișinău, Moldova**

Rezumat

Problematica consilierii familiei este actuală în Republica Moldova; din moment ce nu este stopat procesul de migrație a părinților peste hotare, preșcolarii rămân în grija rudelor sau a bunecilor, a unuia din părinți, deși, chiar și în cazul familiei complete, acestea (familiile) întâmpină dificultăți în procesul de creștere/educație/dezvoltare a copiilor de vârste timpurii și mici. Articolul analizează cauzele, strategiile de consiliere a familiilor cu copii mici.

Cuvinte-cheie: consiliere, copil, proces, familie.

Abstract

The problem counseling family is present in the Republic of Moldova since the migration process of parents abroad is not stopped, pre-school children remain in the care of relatives or grandparents of one of the parents, but also in the case of complete family, encounters difficulties in raising/educating/developing children of early and small age. The article comes to analyze the causes, counseling strategies for families with small children.

Keywords: conseling, children, process, family.

Instituția preșcolară oferă prima experiență de educație a copiilor în afara familiei. Plecarea copilului la grădiniță este un lucru atât de așteptat de părinți, bunei,

care, pe lângă emoții de frică, grijă pentru adaptarea la grădiniță, au mai multe așteptări legate de succesele pe care le poate avea deja copilul în noul mediu social, educațional, succese ce pot fi recunoscute de alte persoane, decât familia. Și pentru instituția preșcolară, aceste momente, legate de venirea copilului la grădiniță, sunt deosebit de importante. Aici, vin copii noi, cu diverse obiceiuri care vizează alimentația, regimul, somnul, igiena, jocul etc. Vin părinți noi, care trebuie familiarizați cu cerințele, condițiile, dar și cu așteptările cadrelor didactice. Educatorii actualizează strategiile de integrare, cunoaștere a părinților, revăd temele planificate pentru ședințe etc., dar orice început este greu și, pe parcurs, noi – cadrele didactice – cunoaștem și problemele familiei, și greșelile sau dificultățile în educația copiilor în familie.

Astăzi, problemele de consiliere a familiei sunt deosebit de actuale. Din cauza condițiilor specifice socioeconomice din Republica Moldova, problema consilierii familiei este acută. Părinții plecați peste hotare le duc dorul copiilor, pe care îi transformă în adolescenți când revin și îi revăd. Copiii fără părinți „fug” de timpul liber, pentru a nu simți singurătatea. Buneii, împovărați de ani și boli, sunt rămași cu nepoții, dar fără ajutor, fiind în dificultatea înțelegerii ritmurilor de viață, a tehnologiilor informaționale, a valorilor promovate de tineri etc.

Consilierea ca proces este definită în mai multe moduri: „sfătuire, acțiune de a consilia și rezultatele ei” (DEX, s.v. *consiliere*). Aceeași sursă definește consilierul drept „sfătuitor, sfetnic”.

Consilierea este un proces de găsire de alternative în sprijinirea și identificarea obiectivelor și furnizarea de informații referitoare la particularitățile elevilor.

Consilierea psihopedagogică parentală este un demers educațional-formativ specific, sarcina esențială a consilierului constă în a instrui, a sprijini părinții, pentru ca ei să se ajute pe sine, independent, în rezolvarea problemelor apărute. Aceeași sursă menționează cine este consilierul – personalitatea care nu are surse sau soluții dinainte stabilite; el ajută persoana să găsească soluția cea mai eficientă pentru rezolvarea problemelor. Activitatea de consiliere vine să împace tinerii și bătrânii, experiența și curiozitatea, dorința și oboseala. În acest articol, ne propunem să accentuăm unele aspecte ale activității de consiliere a familiilor cu preșcolari, și anume să stabilim:

- tipurile familiilor care au nevoie de consiliere;
- formele de organizare a părinților/familiilor cu preșcolari pentru activități de consiliere;
- specificul consilierii familiilor cu preșcolari;
- competențele și calitățile educatorului-consilier.
- Specialiștii în probleme de familie (L. Cuznețov, I. Mitrofan, C. Ciupercă, C. Bistriceanu ș.a.) analizează și descriu **tipurile de familie** în baza următoarelor criterii:
- Componenta numerică (familii fără copii, cu un copil, cu doi, trei și mai mulți copii, familii extinse sau restrânse, cu ambii părinți sau cu un singur părinte).
- Structura pe generații (familii structura cărora depinde de factorul extindere – cine locuiește sub un acoperiș, pe lângă părinți și copii (rude, mătuși, persoane de diferite vârste care nu sunt rude etc.). Sociologii și specialiștii în probleme de familie consideră că în astfel de familii generațiile învață să relaționeze, să se ajute, învață unul de la altul, dar se face și schimb de experiență.
- Statute și roluri familiare. În familie, fiecare membru are un rol și un anumit statut. Acest fapt se referă la toți membrii familiei – și la adulți, și la copii. Este vorba despre rolurile de părinte, de mamă, de tată, de frate, de soră, de bunic etc. Este foarte important să cunoaștem că rolul se exprimă prin comportament, deci fiecare rol are un anumit comportament. Astăzi este important ca familia să ofere aceste modele copiilor, dar să fie modele corecte, demne de rolul

de tată, mamă, frate. Uneori însă, copilul poate observa că unul din adulții sau frații mai mari, având deja un rol, se comportă altfel (nedemn de rol) – tata face istericale sau este iresponsabil, sora mai mare așteaptă să facă cineva lucrul în locul ei etc. În asemenea cazuri, alți membri din familie, de asemenea, au un comportament modificat – mama preia rolul (comportamentul) tatălui, sora mai mică este mai responsabilă decât frații mai mari ș.a.m.d.

- Exercițarea autorității. Este vorba de autoritatea propriu-zisă a membrilor familiei, dar și de un proces adecvat de educație. Copiii trebuie să înțeleagă, să asculte părinții, frații mai mari, rudele apropiate. Părinții vor ține minte că autoritatea se câștigă inclusiv cu dragoste, răbdare, exemple demne de comunicare, relaționare, de educație, oferite copiilor.

Analizând tipologia familiilor descrisă în literatură, înțelegem că unele probleme și, ca rezultat, nevoia de consiliere derivă chiar din statutul acestora. Dacă putem bifa nevoia de consiliere în raport cu tipul familiei, vom observa că majoritatea tipurilor de familii necesită asistență, susținere din partea specialiștilor-consilierii.

Astfel, familiile sunt de mai multe tipuri: familii monoparentale, familii cu mulți copii, familii din culturi diferite/cu nivel de cultură diferit, familii cu nivel de educație diferit, familii cu soți de vârstă

diferită, familii fără locuință proprie, familii cu idol, familii în care unul din membri este despot etc. Cu siguranță, nu am enumerat toate tipurile de familii, dar și celelalte au nevoie de consiliere educațională. Considerăm că fiecare consilier, în activitatea sa, trebuie să se axeze pe eficiența personală. Așa cum menționa specialistul în probleme de management Peter Druker, eficiența este capacitatea de a face lucrurile cum trebuie, pe când eficiența personală este modul în care un individ controlează propriile resurse psihice, felul cum le gestionează în diverse activități. Consilierul va ajuta consiliatul să identifice resurse nevalorificate, personale, prin care se vor soluționa mai multe probleme; în alte cazuri, consilierul va învăța consiliatul să se „descopere”, pentru a valorifica la maximum potențialul personal. Din cauza grijilor cotidiene, importante, de altfel, părinții nu își fac timp pentru activități de dezvoltare personală, de formare, în unele cazuri. Problemele însă evoluează și ele, copiii necesită exemple, soluții originale, pe care părinții trebuie să fie capabili să le ofere. Pe de altă parte, organizând activitatea cu familia, consilierul neapărat va ține cont de natura temperamentală a părinților cu care colaborează (introvertit-extravertit, sociabil-nesociabil, comunicativ-necomunicativ, activ-pasiv, îndrăzneț-timid etc.), deoarece se vor alege diferite exemple, contexte și metode de consiliere. Este foarte

importantă asigurarea atmosferei în care se vor organiza activitățile/ședințele de consiliere, aceasta fiind o responsabilitate a consilierului.

Forme de organizare a părinților/famițiilor cu preșcolari pentru activitățile de consiliere

Literatura de specialitate propune și descrie diverse forme de organizare a procesului de consiliere. Vorbind despre părinții preșcolarilor, ne convingem că cel mai reușit rămâne modelul individual. Problemele familiei sunt doar ale familiei, consilierul (deseori educatorul din grădiniță), pas cu pas, va câștiga încrederea familiei, se va informa cu privire la specificul comunicării, relaționării în familie, problemelor de comunicare-relaționare, greșelilor comise în educația copiilor. Pe de altă parte, consilierul va descoperi sau cunoaște nevoia de consiliere a părinților cu privire la încrederea în sine, modalitățile de corecție a greșelilor, dificultățile de relaționare între soți etc. În aceste condiții, doar relația corectă, bazată pe empatie, ascultare activă, susținere, tact și, desigur, individuală va consolida relația consilier-consiliat.

Activitățile de consiliere pot fi organizate și în grup mic, frontal. Pentru acest fel de consiliere se vor identifica nu doar problemele care trebuie discutate, dar și grupul participant, consilierul va ține cont de deschiderea fiecărui membru pentru

comunicare, ascultare, toleranță, discreție etc. Ședințele frontale sau grupale vor fi planificate cu rezervă de timp, deoarece se poate cere o consultanță particulară.

Specificul consilierii familiilor cu preșcolari

Părinții preșcolarilor întâmpină diverse dificultăți în procesul de creștere, educație a copiilor. Părinții preșcolarilor sunt preocupați de un spectru larg de probleme ce vizează procesul de educație, dezvoltare a copiilor, doar că diferă perioadele temporale, în care accentele puse sunt diferite. La vârsta timpurie – până la 3 ani –, părinții, în mare parte, se preocupă de:

- sănătatea fizică (cum se alimentează copilul, dacă este rezistent la boli transmisibile și infecții, dacă mediul grădiniței este un spațiu securizant, dacă nu este agresat fizic în grupă etc.);
- sănătatea psihică (dacă se dezvoltă bine pentru vârsta lui, dacă se dezvoltă ca și alți copii, dacă poate învăța, memora, vorbi etc.);
- sănătatea „socială” (cum se adaptează la noile condiții, cum relaționează în grupa de preșcolari, dacă se joacă, cu cine se joacă, dacă are încredere în educator, cum relaționează cu educatorul etc.).

La vârsta preșcolară (3-7 ani), părinții sunt preocupați foarte mult de procesul de dezvoltare armonioasă a copiilor, de succesele lor în plan intelectual, de buna pregătire pentru școală, dar și de alte

probleme: violența în colectivul de copii, educația axiologică, standardele duble etc.

De aici rezultă problemele ce necesită consilierea părinților. Acceptarea copilului așa cum este, obișnuința de a-l aprecia fără compararea cu alții, bucuria pentru succesele copilului la ziua de azi, înțelegerea specificului psihosocial al copilului (timid, hiperactiv, lider, curios etc.) sunt pietrele de temelie puse în vederea demarării activității de consiliere cu familia în care sunt preșcolari. Consilierul va pune accent pe familie, pe o familie sănătoasă din toate punctele de vedere, pe valorile promovate în familie, pe modul de viață propriu familiei pe care o consiliază, dar și pe activitățile comune de corecție. Mai mult, copilul, până la școală, crește și se dezvoltă atât de repede, încât familia trebuie motivată să țină pasul cu el. Totuși părinții trebuie să fie ajutați să orienteze corect procesul de educare a copiilor, să fie învățați să ia decizii corecte cu privire la copii nu doar pentru moment, dar corecte în sensul perspectivei, viitorului copiilor, să pună accentul pe lucruri importante cu adevărat – sănătatea copilului, educația lui, formarea/ dezvoltarea competențelor de autoservire etc.

Larisa Cuznețov relevă [2] și precizează problemele pentru soluționarea cărora solicită cel mai frecvent ajutorul consilierului adulții din familie, pe care le clasifică în următoarele categorii tematice:

- dificultăți ce țin de autoactualizare și cunoașterea de sine;
- dificultăți ce țin de comunicarea și relația cu partenerul conjugal;
- dificultăți ce țin de comunicarea și relația cu copiii;
- dificultăți ce țin de cunoașterea, înțelegerea și educația copiilor;
- dificultăți ce țin de comunicarea și relația cu rudele;
- dificultăți ce țin de managementul situațiilor de criză și al stresului;
- dificultăți legate de managementul familial.

În cazul dificultăților ce vizează cunoașterea de sine, atestăm dificultăți ce necesită dorință, motivație și timp pentru activități de autocunoaștere și decizie. Dacă unul din membrii familiei decide să se ocupe de problema autocunoașterii și, ca rezultat, de cea a autodezvoltării, va fi nevoie de timp și de activități bine structurate în baza unui plan, acest lucru fiind mai eficient, dacă va fi prezent un consilier – specialist care va orienta, susține, uneori motiva consiliatul pentru aceste activități. În ceea ce privește dificultățile de comunicare în familie, comunicarea cu partenerii conjugali, comunicarea cu copiii, ar fi benefice unele sfaturi, ca, de exemplu: nu insistați, învățați-vă să ascultați, fiți răbdători, acceptați opinia altuia, nu criticați, vorbiți civilizată, nu doar frumos, tratați-i cu respect pe cei cu care

vorbiți, uneori oferiți laude, nu vă grăbiți să emiteți judecăți și, în fine, fiți dumneavoastră un model bun!

În vederea comunicării cu rudele, aceasta necesită înțelegere a situației, atitudine echidistantă, obiectivă, amabilitate, corectitudine, încredere în sine și curaj. Ce nu îi face bine comunicării cu rudele? Neîncrederea în sine, sentimentul de inferioritate, frica de a greși, de a supăra, nerăbdarea, dificultatea de a asculta.

Dificultățile de management familial trebuie să fie depășite cu/prin studierea legislației în vigoare cu privire la familie, căsătorie, copil, drepturile copilului. Or, un management eficient se bazează pe lege, pe respectarea legii. Managementul familiei corelează cu studiul familiei din perspectivă ecosistemică, vizează identificarea disfuncționalităților, a strategiilor de intervenție. Consilierul familiei va ajuta părinții să valorifice ecosistemul familial – un sistem potrivit pentru fiecare membru –, consilierul va identifica împreună cu părinții disfuncțiile sistemului, în scopul unei intervenții eficiente, potrivite cazului. În acest context, poate fi aplicată consilierea preventivă, pentru a anticipa situațiile de criză.

Competențele și calitățile educatorului-consilier

Activitatea de consiliere este complexă și necesită, din partea consilierului, multiple competențe. Termenul *competență*, de origine latină, este polisemantic, schimbându-se în funcție de domeniul în care este actualizat. Competența, fiind alcătuită din cunoștințe, capacități și comportamente, impune necesitatea de a corespunde activității de consiliere prin nivelul de cunoștințe/formare al acestei activități, al capacităților și comportamentelor profesionale adecvate. În procesul de consiliere, educatorul-consilier apelează la cunoștințele sale din diferite domenii, care, desigur, sunt din pedagogie și psihologie, etică, medicină, artă, educație fizică și sport, design, pentru că niciodată un consilier nu poate anticipa la 100% în ce domeniu va cere/aștepta consiliatul consultanță. În instituția preșcolară de educație, deseori activitatea de consiliere este realizată de educatorul grupei de preșcolari. Pentru a fi cu adevărat un consilier, educatorul își formează/dezvoltă diverse competențe, utile în acest fel de activitate. Este vorba de competențe de proiectare-planificare a activității. Aceste competențe necesită parcurgerea următoarelor etape:

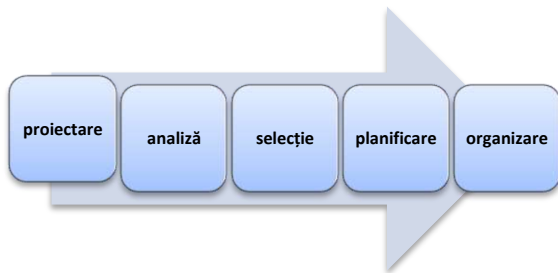


Figura 1. Etapele competenței de proiectare-planificare

O altă grupă de competențe vizează tehnologiile informaționale. Este vorba de competențele TIC ale educatorului-consilier. Acestea ajută educatorul în căutarea, selectarea informațiilor utile, organizarea informațiilor și a bazei de date, comunicarea cu familia prin rețelele de socializare etc.

Competențele psihosociale contribuie din plin la:



Figura 2. Competențele psihosociale ale educatorului-consilier

Competențele manageriale fac ca activitatea educatorului-consilier să fie

organizată, planificată, bazată pe resursele disponibile. Astfel, consilierul devine activ, eficient, responsabil, cu putere de decizie, cu dorință de a prevedea, fiind, în acest sens, un bun exemplu pentru consiliat.

Competențele de relaționare și comunicare pun în valoare capacitatea de a comunica/relaționa cu fiecare părinte, de a găsi modelul de comunicare potrivit pentru fiecare relație ce are în vedere educatorul-consilier și părintele. Aceste competențe fac ca procesul de comunicare să fie empatic, corect, bazat pe ascultare activă, plin de sens.

Competențele de evaluare sunt benefice pentru educatorul-consilier. Acestea presupun realizarea procesului de autoevaluare – pentru a identifica potențialul, greșelile personale, pe de o parte, dar și pentru evaluarea procesului de consiliere, a succeselor, identificarea cauzelor dificultăților procesului de consiliere.

Foarte mult contează competențele de învățare sau de a învăța să înveți. Acestea sunt utile atât pentru consilier, cât și pentru consiliat. De această competență depinde calitatea persoanei, iar pentru profesia de educator, pentru calitatea consilierului este important să învățăm, să fim la curent cu tendințele, metodele moderne, eficiente de consiliere.

Competențele antreprenoriale, chiar dacă la prima vedere nu au nimic în comun cu

prestația și activitatea consilierului, sunt importante, pentru că determină persoana să fie creativă, inovativă, modifică atitudinea față de resursele disponibile, motivează persoana (consilierul, consiliatul) să caute alte surse, resurse, oportunități, soluții, să valorifice din plin toate șansele. Competențele antreprenoriale ne determină să învățăm din experiența altor persoane, să adaptăm metode potrivite pentru diferite situații și contexte.

Competențele de exprimare culturală fac ca procesul de consiliere să fie unul civilizată, care se realizează prin comunicarea bazată pe încredere, în care consilierul și consiliatul sunt persoane egale, indiferent de problemă sau situație.

În ceea ce privește calitățile unui educator-consilier, este vorba de calitățile umane proprii personalității dezvoltate armonios, care realizează o cauză nobilă. Empatia, intuiția, creativitatea, integritate, sensibilitate, putere personală, dar și puterea de decizie, profunzimea judecății, spiritualitatea, devotamentul, responsabilitatea, carisma, credința, dorința de autodepășire, perseverența, adaptabilitatea, agerimea, fermitatea, generozitatea, voința – toate aceste calități sunt doar unele care trebuie să caracterizeze educatorul-consilier pentru reușita în activitate. Vorbind despre calitățile consilierului, le clasificăm în anumite grupe, în funcție de valorile promovate. În felul

acesta, menționăm valorile personale, valorile familiei, valorile școlare sau educaționale. În timpul colaborării dintre consilier și consiliat, educatorul-consilier va demonstra calitățile sale personale și profesionale, punându-le în valoare și în serviciul copilului și familiei consiliate.

<i>Valori personale</i> – <i>bunătatea, cumsecădenia, răbdarea</i>		
	<i>Valori familiale</i> – <i>fidelitatea, responsabilitatea, dragostea, ajutorul, spiritul de echipă</i>	
		<i>Valori educaționale</i> – <i>altruismul, toleranța, echitatea, obiectivitatea</i>

Figura 3. Tipuri de calități ale consilierului

Consilierea și metodele de consiliere preventivă

Consilierea preventivă este foarte importantă atunci când este vorba de consilierea familiei cu preșcolari. Deoarece activitatea de consiliere a familiei se

presupune că este realizată, în instituția preșcolară, de educator, acesta, fiind un specialist în pedagogia preșcolară, psihologia vârstelor și preșcolară, educația copiilor de vârstă timpurie și preșcolară, poate anticipa unele dificultăți în educația copilului, pornind de la particularitățile de vârstă și cele individuale ale copilului. Activitățile de prevenire se bazează pe unele metode posibil de implementat în colectivul de părinți în grădinița de copii. Este vorba de comunicarea zilnică pe care o realizează educatorul-consilier cu părinții, care se poate desfășura în momentul primirii copiilor în grădiniță, în timpul venirii acestora seara după copii. O altă metodă este conversația liberă pe orice teme interesante pentru părinți. De obicei, conversația este individuală, inițiată de părinte printr-o simplă întrebare, pe când educatorul-consilier poate oferi sfaturi, recomanda literatură, accentua unele puncte forte sau dificultăți ale unui proces. În grădinița de copii, educatorul-consilier apelează la panoul pentru părinți. În scopul realizării obiectivelor consilierii preventive, pe panoul informativ pot fi plasate informații despre unele cărți sau articole la temele interesante părinților, educatorul poate plasa aici recomandări, sfaturi și aceste informații pot avea diverse moduri de prezentare – text, poster, desen, broșură etc.

Concluzii

Consilierea familiei cu preșcolari este un proces inevitabil, important și necesar. Instituția de educație (grădinița de copii) are specialiști care, pe lângă activitatea cu copiii, realizează activități de consiliere a familiei frontale, de grup și individuale. În acest scop, se identifică nevoile de consiliere, tipurile de familii cu preșcolari, domeniile problematice, dificultățile sau greșelile părinților în comunicare, educația copiilor. Cadrele didactice vor realiza și consilierea familiei cu preșcolari. Managerii instituțiilor de educație a preșcolarilor vor organiza activități de formare-dezvoltare a competențelor de consiliere ale educatorilor, deoarece activitatea de consiliere a familiei presupune oferirea unui sprijin competent familiei, bazat pe cunoaștere și experiență. Cadrele didactice vor oferi familiei sprijin primar – de prevenire și înlăturare a factorilor care duc la situații de risc, sprijin secundar, activități de protecție a familiei și a copilului. Sprijinul familiei se realizează prin activități de educație, formare, training al părinților, cu scopul de a consolida relația copil-părinte, părinte-părinte, scopul acestora fiind cunoașterea și aprecierea de sine, formarea deprinderilor de educație a copilului.

Bibliografie

1. Ghiursel, Regep, *Curs Tehnici de consiliere*, Universitatea Andrei Șaguna, Constanța, 2007.
2. Cuznețov, Larisa, *Consilierea parentală. Ghid metodologic*, Chișinău, 2013.
3. Nicorici, Maria, *Formarea competențelor – pilonul formării viitorului specialist. Masă rotundă pentru profesori, olimpiada zonală*, 2012.
4. www.creeaza.com
5. <https://dexonline.ro/definitie/consiliere>

Obligativitatea învățământului primar în Basarabia interbelică Compulsoriness of primary education in interwar Bessarabia

Vasile Crețu, lector universitar,

Catedra de științe sociale,

Universitatea de Stat din Tiraspol
(cu sediul la Chișinău), Moldova

Rezumat

Articolul se referă la aplicarea principiului obligativității învățământului primar din Basarabia în perioada interbelică. Grație aplicării acestui proces, a sporit considerabil frecvența școlară și, respectiv, numărul știutorilor de carte.

Cuvinte-cheie: învățământ primar, Basarabia, obligativitatea învățământului primar, frecvență școlară, revizorat școlar, Ministerul Instrucțiunii Publice.

Abstract

The article refers to the application of the principle of compulsory education in Bessarabia during the interwar period. Due to the application of this process, the school attendance and the number of le herds have increased considerably.

Key-words: primary education, Bessarabia, compulsoriness of primary education, school attendance, school inspection, Ministry of Public Instruction.

O contribuție importantă la dezvoltarea învățământului primar în Basarabia interbelică a avut-o aplicarea principiului obligativității învățământului. Legea învățământului primar din 1924 fixează obligativitatea învățământului de la vârsta de 5 ani și până la 16 ani, prin aplicarea unor sancțiuni foarte dure reprezentanților legali ai copiilor în cazul încălcării ei. Articolul 6 din această lege stabilește foarte clar că „Învățământul primar este obligatoriu și gratuit în condițiile prevăzute” [1].

Articolul privind obligativitatea învățământului a constituit subiectul unor aprige controverse între deputații din parlamentul României, ajungându-se la sancțiuni foarte aspre, chiar până la închisoare, pentru acei părinți care nu-și trimit copiii la școală (articolul 28). Unii deputați cereau suprimarea acestui articol în întregime, menționând că „este o rușine să închizi părinții”. În acest context, preotul Florea Draghici (deputat) menționa: „Eu, fiind învățător atâția ani de zile, vă declar că n-am dat nici o amendă. Din cei de vârstă de școală la mine în sat, totdeauna au frecventat 90 la sută... Dar de ce să dai amendă? Aceasta înseamnă că țaranul român este refractat, ceea ce nu este adevărat. Dvs.